

n i e u w s b r i e f

januari 2012

Nog de beste wensen voor 2012

*We hopen op een mooi jaar voor de
(inter)religieuze vorming van volwassenen*

Stichting Nieuwegen helpt volwassenen bij het zoeken naar levensoriëntatie in een pluriforme maatschappij. Zij wil daarin nieuwe wegen gaan. En de kwaliteit van volwassenenvorming dienen. Stichting Nieuwegen streeft vruchtbare contacten met de mensen in de praktijk na. Dit is de gedachte achter onze Stichting.

2011 is een vruchtbaar jaar geweest. Het project *Pluralisme en de religieuze vorming van volwassenen* (Isolde Driesen) is afgerond met een wetenschappelijk proefschrift. In het tijdschrift *Handelingen* (voorheen Praktische Theologie) verscheen een artikel over het project *Interreligieuze vorming van volwassenen christenen en moslims* (Mijke Jetten). In hetzelfde tijdschrift stond een bijdrage van bestuurslid Aad de Jong over doelen en doeloriëntaties van interreligieuze educatie. In deze nieuwsbrief blikken we terug op deze momenten.

Pluralisme en de religieuze vorming van volwassenen

Isolde Driesen, *Learning to deliberate in religious education: Goal orientations and educational methods of christian adult education in a pluralist context*, 2011.

Op 24 november 2011 is onze medewerkster Isolde Driesen aan de Radboud Universiteit van Nijmegen gepromoveerd op het bovengenoemde proefschrift. Het is de wetenschappelijke afsluiting van het project *Pluralisme en de religieuze vorming van volwassenen*, dat vanuit Stichting Nieuwegen is opgezet en uitgevoerd.

Eerder verscheen ook al een populairwetenschappelijk boekje over het project, onder de titel *Vorming in veelvoud*. Dit proefschrift is echter de definitieve punt achter het project, al zullen we in de toekomst uiteraard volop gebruik maken van de resultaten van dit mooie en waardevolle onderzoek.

Het is pas het tweede proefschrift op het gebied van de religieuze vorming van volwassenen in Nederland. Het geeft een prachtig inzicht in de verschillende manieren waarop in de praktijk wordt omgegaan (en zou moeten worden omgegaan) met de uitdaging van verscheidenheid. Als men religieuze cursussen voor volwassenen organiseert, wordt men immers geconfronteerd met een veelheid aan opvattingen.

Voor nadere informatie over zowel de publicaties als de promotie zij verwezen naar www.nieuwegen.nl (onder *projecten* en daarin onder *pluralisme*).

Themanummer tijdschrift Handelingen, 2011/1

Mijke Jetten, *Samen op weg naar verdieping: Christenen en Moslims in dialoog*

In het voorjaar van 2011 verscheen er een themanummer van het tijdschrift Handelingen (voorheen Praktische Theologie) over interreligieus leren. Onze medewerkster Mijke Jetten schreef bovengenoemde bijdrage vanuit haar onderzoek naar interreligieuze vorming tussen christenen en moslims.

De strekking van dit artikel is als volgt samen te vatten. Vaak plaatst men interreligieuze educatie binnen de context van de school of kerk. Daardoor vallen veel dialoogactiviteiten buiten het blikveld. Er bestaan echter al heel veel vrije, niet vanuit een (religieuze) instituties georganiseerde activiteiten op dit vlak. In het project dat Mijke Jetten in het kader van Stichting Nieuwegen uitvoert, onderzoekt zij hoe dat gebeurt en wellicht nog beter kan.

Mijke Jetten richt zich in het bijzonder op de verbetering van communicatie tussen volwassen christenen en moslims. Hoe komen zij gezamenlijk tot een verdiepende dialoog? Dit artikel maakt aan de hand van praktische voorbeelden het belang van gespreksvaardigheden aanschouwelijk.

Aad de Jong, *Van elkaar leren? Over doelen en doeloriëntaties van interreligieuze educatie*

Ook bestuurslid Aad de Jong leverde een bijdrage aan het genoemde themanummer van Handelingen. Hij betoogt het volgende. De communicatie met andere mensen over je geloof is vaak problematischer dan we denken. We kunnen wel praten, met veel goede wil kunnen we onszelf nog uitleggen en onze overtuigingen over het voetlicht brengen. Toch ontbreekt er fundamenteel iets aan. Namelijk: een zodanige communicatie dat we ons verstaanbaar maken aan mensen met een heel andere achtergrond. En: anderen echt leren verstaan volgens de bedoelingen die zij hebben, en volgens de communicatieregels die gelden voor verstaanbare communicatie.

Het woordje God heeft bijvoorbeeld nog geen enkele betekenis in communicatieve zin zolang het geen deel uitmaakt van een vraag zoals "bestaat God?" of van een leerstelling zoals "er bestaat slechts één God". Zo is het onder andere belangrijk om goede vragen aan elkaar te leren stellen en om die vragen inderdaad ook goed te leren stellen. En de belangrijkste vraag is wellicht "wat bedoel je precies?".

Beide artikelen zijn te lezen op www.nieuwegen.nl.

Interreligieuze vorming van volwassenen christenen en moslims

Ondertussen vordert het project rond interreligieuze vorming. In 2009 / 2010 kwamen er, op 20 locaties in Nederland, gedurende zes bijeenkomsten moslims en christenen samen om te praten over elkaars geloofsbeleving. Basis voor deze dialooggroepen vormde de cursusmap *Interreligieuze communicatie tussen christenen en moslims*, inclusief bijbehorende begeleidingsmap. Op iedere lokatie werd de begeleiding verzorgd door een lokale christen en moslim.

De deelnemers wisselden niet zomaar hun geloofsopvattingen uit. Centraal stonden *interactiestijlen* (hoe gebruik je taal om je goed uit te drukken?) en *manieren om religie te verstaan* (wat bedoelt iemand precies wanneer hij / zij over vasten, bidden of gastvrijheid?). Door deze handreikingen leerden zij zichzelf en de ander (beter) begrijpen.

Mijke Jetten onderzoekt de effecten van interreligieus leren. Als je deelnemers communicatievaardigheden (interactiestijlen) bijbrengt, en je leert ze elkaar begrijpen (manieren om religie te verstaan), wat leren ze daar dan werkelijk van? Kun je ze met elkaar leren communiceren? Kun je ze elkaars religie leren verstaan? Alleen dan kunnen ze elkaar immers echt begrijpen. En begrijpen is nodig om nader tot elkaar te komen in een pluriforme samenleving.

En: leidt deelname tot positieve(re) gevoelens ten opzichte van elkaar? Verminderen vooroordelen? Om dit te meten hebben deelnemers voorafgaande aan en na afloop van de cursus vragenlijsten ingevuld. De resultaten worden nu geanalyseerd. Dat leidt uiteindelijk tot een tweede proefschrift van Stichting Nieuwegen, dit keer op het vlak van interreligieuze volwassenenvorming.

Wilt u kennismaken met de gebruikte methode? Op www.nieuwegen.nl kunt u het cursusmateriaal gratis downloaden. Mocht u geïnspireerd zijn door het materiaal: we vinden het erg leuk om te horen wat uw ervaringen zijn.